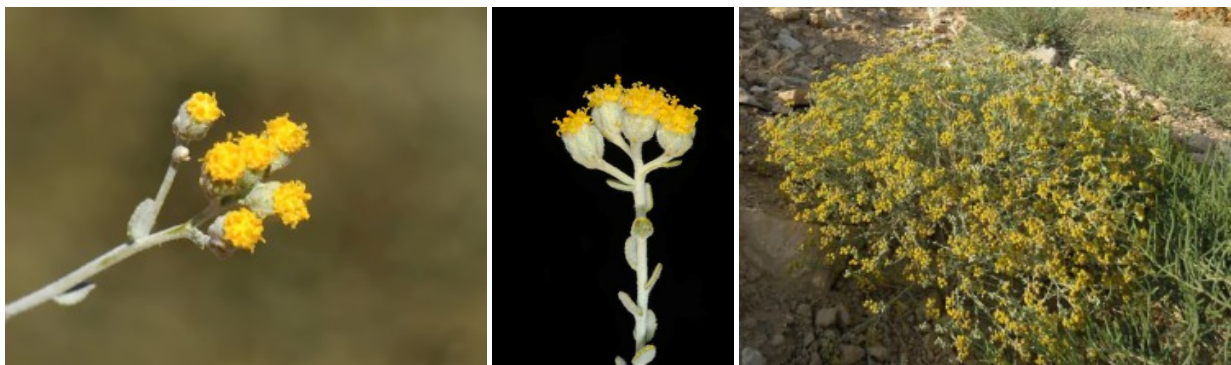

אכילאה ריחנית *Achillea fragrantissima* - פורחת

עכשיו במדבר (מאי 2015)

כתב: אבי שמידע

אכילאה ריחנית *Achillea fragrantissima* היא בן-שיח בעל ענפים מרובים זקופים, היוצאים מבסיסו, שגובהו מגיע ל-30-40 ס"מ. לצמח ריח חריף ומכאן תואר המין. העלים צרים וארוכים ובעלי כסות שיער רכה ומלבינה. שפת העלה מפורצת לאונות מחודדות זעירות. הקרקפות הצהובות מרוכזות בראש הצמח ומסודרות בתפרחות דמויות סוכך. קוטר כל קרקפת כחמישה מ"מ והיא בנויה אך ורק מפרחים צינוריים. כלומר, את התפרחת לא מעטרים פרחים לשוניים גדולים כמו באנויליאה ובכוכב אשר גם הם צמחים של ערוצים מדבריים. לעומת מיני הפרעושית, הזרעון במיני האכילאה איננו נושא ציצית שערות. הזרעים מבשילים ונופלים סמוך לצמח האם. עיקר ההפצה נעשית כנראה על-ידי השטפונות ואכן, מין זה הוא צמח בלעדי לוואדיות אבניים במדבר מתחת לקו גשם 150 מ"מ. שכיח בכל המדבר הקיצוני ושולט בוואדיות קטנים בהם תשתית אבנית.

אכילאה ריחנית. מימין: מראה כללי. צילם: אורי פרגמן-ספיר ©. במרכז: קרקפות פריחה. צילם: אורי פרגמן-ספיר ©. משמאל: קרקפות פריחה. צילם: ליאור אלמגור ©

אכילאה ריחנית פורחת החל בחודש מארס, ושיא הפריחה בחודשים מאי. הפריחה נמשכת בדלילות כל חודשי הקיץ, עד ספטמבר, ושפע הפריחה תלוי בכמות המים הזמינה לצמח באתר גידולו. מינים קרובים הם **אכילאה ערבית** הגדלה במישורי הלס של הנגב הצפוני. זהו מין עשבוני רב-שנתי בעל קנה שורש וגבעולים רבים עולים מהקרקע. לעומת **א. ריחנית** שהיא מין מדברי, **אכילאה ערבית** מאפיינת את אזורי הלס העוצמים של מרכז אסיה והמזה"ת.

אכילאה ערביתית. צילם: גדי פולק ©

מקור השם המדעי של האכילאה *Achillea* קשור למיתולוגיה היוונית: לפי המסורת היוונית נפצע אכילס, מגיבורי מלחמת טרויה, מחץ מורעל בעקבו. האלה אפרודיטה (ונוס) אשר חיבבה אותו במיוחד, יעצה לו לחבוש את הפצע בעזרת עלי צמח האכילאה. בהתאם נקשרה האכילאה תמיד במסורת העמים לחבישת פצעים וחתכים. אחד מכינויי בצרפת הוא "עשב הנגרים".

אופייני לצמחי מדבר שהם בעלי משרעת אקולוגית רחבה ביותר, כלומר הם גדלים במגוון רחב של בתי גידול ואינם בוחלים במדרונות, סלעים וברור שמעדיפים הם שקעים, ואדיות ומקומות בעלי לחות משופרת. **אכילאה ריחנית** יוצאת דופן בכך שהיא גדלה אק ורק בערוצי נחלים ומעדיפה אפיקי נחלים אבניים. נמצא אותה גדלה בכל המדבריות הקיצוניים ביותר, ממדבר סהרה, מדבר חצי האי ערב ובכל אזורי הנגב וסיני - אך ורק באפיקים. לא ידוע לנו על מין צמח אחר המוגבל בתפוצתו האקולוגית בצורה כזו ומעניין מדוע? אנו קוראים לקוראים לשלוח לנו הסברים ורעיונות מהו הקשר האקולוגי של האכילאה לבית-גידולה ומדוע דווקא היא כלומר מה אופייני בתכונותיה שהופכים אותם לצמח המותאם כה היטב לאפיקים אבניים יבשים במדבר הקיצוני? האם ההגנה הכימית שלה המתרכזת בריח החריף והנעים רק לקומץ בינינו? ואולי מערכת השורשים?

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: שמידע א 2015 אכילאה ריחנית *Achillea fragrantissima* - פורחת עכשיו במדבר (מאי 2015), "פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 2.

<https://www.kalanit.org.il/Achillea-fragrantissima-פורחת-עכשיו-במדבר-מאי-2015>